

NOI DIMENSIUNI ÎN GESTIONAREA OPERATIVĂ A COMPANIILOR DIN SFERA ENERGETICĂ PE CALEA ATINGERII COMPETITIVITĂȚII

Alina SUSLENCO, dr., conf. univ.,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Viorel CORBU, doctorand,
Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract: *This paper is a theoretical-practical foray of new solutions to ensure the operational management of companies in the energy field. It is already known that each company establishes a business strategy that ensures a performance on the market, which ensures its competitiveness and sustainability. Thus, in the context of the pressures dictated by the new regulations in the energy sphere, the new factor influencing the formation of prices, it is necessary to resize the possibilities of operational management aimed at optimizing and improving the departments and subdivisions of companies in this field. The aim of the paper is to identify the new dimensions of modern operational management of companies in the energy sphere in order to ensure competitiveness on the national and international market. The research methodology focused on the use of several research methods such as: analysis, synthesis, induction, deduction, abduction, scientific abstraction, empirical research. In conclusion, we can mention that any company in the Republic of Moldova, in the context of new factors of socio-economic influence, needs a resizing of its management, in terms of applying viable and optimal strategies to ensure competitiveness and sustainability.*

Keywords: *operational management, competitiveness, energy companies, management, managerial strategies.*

Într-o economie de piață, unul dintre factorii decisivi în obținerea eficienței și competitivității unei întreprinderi este gestionarea eficientă a resurselor sale, inclusiv a resurselor umane. Dezvoltarea continuă a tehnologiilor, implementarea noilor realizări a progresului tehnico-științific au impus schimbări în ceea ce privește sistemul de conducere a rețelelor electrice. Din aceste necesități, nivelul profesional al personalului care activează în dispecerat, trebuie să corespundă schimbărilor tehnice, pe de o parte, și să asigure calitatea serviciilor, ce permite adaptarea întreprinderii la condițiile modificărilor tehnice rapidă, inclusiv, și în condițiile de criză, pe de altă parte.

În aceste condiții apar probleme organizaționale, economice și umane, care aduc la creșterea cheltuielilor de personal cu calitatea serviciilor și productivitatea muncii rămasă fără schimbări sau, care manifestă o tendință de descreștere. De aceea, este necesar de a cerceta problemele principale în gestionarea operativă a rețelelor electrice, de a analiza situația existentă cu identificarea factorilor de influență și de a actualiza strategiile manageriale în domeniu.

Relevanța este determinată, în primul rând, de nevoia de a forma noi abordări în managementul companiilor de energie, unde deja în stadiul creării de noi unități de afaceri în conformitate cu strategia de redimensionare a uneia dintre cele mai mari companii din țară, se manifestă principalul avantaj competitiv, care constă în formarea eficientă a capitalului uman.

În al doilea rând, energia este industria de bază, o ramură strategică a economiei de stat, iar bunăstarea statului în ansamblu depinde nu în ultimul rând, de reformarea industriei și de formarea resurselor umane ale companiei.

În al treilea rând, energia este o industrie de înaltă tehnologie care necesită un sistem de management corespunzător nivelului și obiectivelor sale de producție.

În acest context, sistemele energetice moderne sunt gestionate de dispeceri care folosesc sisteme de control automatizate. Sistemul de control este organizat ierarhic și include terminale, linii de comunicații și diferite niveluri ale sistemelor de prelucrare a datelor ale mașinilor, legătura centrală a sistemului general de control fiind complexul informațional operațional, al cărui scop este de a asigura o funcționare fiabilă și economică a sistemului de alimentare, precum și de a facilita îndeplinirea sarcinilor de rutină rezolvate de dispecerat.

Savantul autohton I. Muntean a adus contribuție la soluționarea problemei eficientizării managementului energetic la nivelul autorităților publice locale din Republica Moldova. Un alt savant autohton I. Sobor a cercetat potențialul energetic al Republicii Moldova prin prisma modelelor, estimărilor și validărilor [9]. Totodată, în lucrările cercetătorilor este insuficient abordată problema gestionării operative eficiente a rețelelor electrice de distribuție și a elaborării strategiilor manageriale în conducerea dispeceratului.

În general, sistemul de gestionare operativă a rețelelor electrice de distribuție în industria energiei electrice include un set de măsuri pentru centralizare, controlul modurilor tehnologice de funcționare a obiectelor distribuției energiei electrice și instalațiilor de recepție a consumatorilor în cadrul Sistemului Energetic Unificat al țării și sistemelor izolate de energie electrică teritorială, efectuate de subiecții controlului operațional de expediere [12, p. 135]. Scopul sistemului de dispecerat operațional și managementul în industria energiei electrice este direcționat spre asigurarea fiabilității în furnizarea de energie și asigurarea calității energiei electrice, corespunzătoare cerințelor reglementărilor tehnice, stabilite prin acte normative și luarea măsurilor pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor subiecților industriei energiei electrice prin prisma contractelor încheiate pe piețele angro și cu amănuntul.

În cadrul întreprinderii de distribuție a energiei electrice, un rol important îl are dispecerul de distribuție, care, conform Normelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție (Hotărâre ANRE nr. 267 din 20.11.2007) realizează planificarea operațională și programarea operativă, asigură autoritatea de conducere operativă și comandă operativă asupra echipamentelor și instalațiilor din rețelele electrice de distribuție, în conformitate cu Ordinul de împărțire a autorității de conducere operativă asupra instalațiilor [8, p. 4].

Dirijarea (administrarea) prin dispecer a rețelele electrice de distribuție este o activitate specifică domeniului energiei electrice, efectuată prin unități specializate (trepte de dispecer), care au relații ierarhizate de autoritate asupra participanților la piața energiei electrice. Dirijarea prin dispecer se realizează unitar și este organizată ierarhizat, la nivel central, teritorial și local. Funcțiile principale ale dirijării prin dispecer a rețelelor electrice de distribuție sunt:

- a) planificarea operațională a funcționării rețelelor electrice de distribuție;
- b) dirijarea operativă la nivel local a rețelelor electrice de distribuție, în conformitate cu decizia de împărțire a autorității de dirijare operativă asupra instalațiilor [8, p. 12].

Treapta de dirijare prin dispecer este organul operativ care, prin atribuțiile sale, realizează conducerea, asigurând autoritatea de dirijare operativă și comanda asupra unor echipamente și instalații din rețelele electrice de distribuție, în conformitate cu decizia de împărțire a autorității de conducere operativă a instalațiilor.

Asigurarea unei surse de energie fiabile, eficacitatea echipelor de dispecerat operațional și a comenzilor, reprezintă o prioritate în implementarea gestionării operaționale de management. Condiția pentru orice acțiune a subiecților gestionării operaționale a expedierii este alegerea celor mai avantajoase soluții care oferă siguranță în funcționarea infrastructurii tehnologice a industriei energiei electrice și o calitate înaltă energiei electrice distribuite.

Operatorul de sistem este nivelul superior al sistemului de control al expedierii operaționale și efectuează:

- asigurarea funcționării Sistemului Energetic Unificat al țării și a calității energiei electrice în conformitate cu parametri de fiabilitate stabiliți;
- gestionarea modurilor tehnologice de funcționare a instalațiilor de energie electrică;
- participarea la organizarea de activități de prognozare a volumului producției și consumului în industria energiei electrice;
- dezvoltarea unor programe optime de lucru zilnice pentru centralele și rețelele electrice.

În cazul modurilor de alimentare electrică de urgență (moduri, care sunt caracterizate de parametri dincolo de limitele cerințelor reglementărilor tehnice și constituie o amenințare prin deteriorarea echipamentelor și restricționarea electricității și energie electrice într-o cantitate semnificativă) există o comandă specială precum controlul expedierii operaționale în industria energetică, determinate de reglementări, reguli și instrucțiuni.

Astăzi, există multe probleme în industria energiei electrice, printre ele se află și problema selectării specialiștilor, care se datorează în primul rând lipsei specialiștilor cu calificările necesare. Principalele probleme și dezavantaje ale recrutării de specialiști în întreprinderile energetice sunt:

- lipsa tinerilor specialiști;
- lipsa de specialiști calificați cu experiență de muncă;
- infrastructură slab dezvoltată în orașele în care se află întreprinderile energetice;
- condiții de muncă mai atractive pentru posturile vacante similare.

Din cauza acestor probleme, este posibil ca candidatul să nu îndeplinească cel mai bine funcțiile cerute, ci cel care a fost găsit, cu condiția să fi fost de acord cu condițiile propuse. Ca urmare, este posibil ca un astfel de angajat să nu dețină competențele și calificările necesare, ceea ce poate duce la numeroase probleme ale întreprinderii, în special în condițiile întreprinderilor generatoare de energie. Acest lucru se datorează faptului că echipamentul este depășit și are nevoie de reparații costisitoare sau chiar de reechipare.

Decizia greșită a unui angajat incompetent, la realizarea unei sarcini simple în astfel de condiții, poate duce la un accident semnificativ care poate opri funcționarea întregii întreprinderi și, în consecință, operarea întreprinderilor care sunt alimentate de energia generată de această întreprindere generatoare de energie.

Factorii care contribuie la atingerea competitivității întreprinderilor din sfera energetică sunt redați schematic în figura 1.

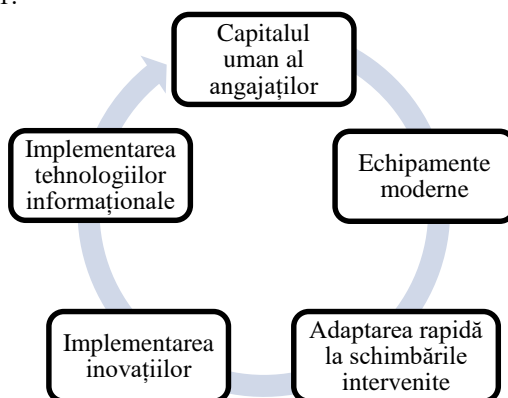

Figura 1. Factorii competitivității întreprinderilor din sfera energetică

Sursa: elaborat de autor

Analizând datele din figura 1, observăm că un factor decisiv care influențează asupra atingerii competitivității întreprinderilor din sfera energetică este capitalul uman al angajaților săi care, prin intermediul capacităților, abilităților, competențelor sale, contribuie la gestionarea operativă de succes și eficientă, în contextul asigurării calității serviciilor prestate și a atingerii sustenabilității. Dispercerii responsabili de gestionarea operativă a rețelelor electrice de distribuție contribuie, prin prisma potențialului uman de care dispun, la prestarea serviciilor de energie electrică calitativă și fără even-

tuale perturbări. Astfel, capitalul uman al angajaților companiilor electrice, reprezintă unul dintre cei mai importanți factori care pot asigura o calitate ireproșabilă a serviciilor prestate.

Un alt factor care poate contribui la asigurarea competitivității companiilor din sfera energetică este implementarea inovațiilor care asigură adaptarea rapidă la schimbările intervenite și poziționarea reușită, atât pe piața națională, cât și pe cea internațională.

Implementarea tehnologiilor informaționale în sistemul energetic este o provocare pentru companiile din sfera energetică din Moldova, deoarece fiind companii de stat, procesul de re tehnologizare, optimizare și digitalizare este unul anevoios.

Analizând literatura de specialitate și practicile manageriale în domeniul abordat, am ajuns la următoarele concluzii:

- Dezvoltarea tehnologiilor în gestionarea operativă a rețelelor electrice au impus schimbări majore în sistemul de management a întreprinderilor din acest sector;
- Există nevoia de a cerceta problemele în gestionarea operativă a rețelelor electrice, de a analiza situația existentă, cu identificarea factorilor de influență și de a actualiza strategiile manageriale din domeniu;
- Sistemul de gestionare operativă a rețelelor electrice de distribuție din industria energiei electrice include un set de măsuri centralizate orientate spre controlul modurilor tehnologice de funcționare a obiectelor de distribuție a energiei electrice;
- În cadrul întreprinderii de distribuție a energiei electrice un rol important îl joacă dispecerul de distribuție, care realizează planificarea operațională și programarea operativă, asigură autoritatea de conducere operativă și comandă operativă asupra echipamentelor și instalațiilor din rețelele electrice de distribuție;
- Nivelul profesional al personalului care activează în dispecerat, trebuie să corespundă schimbărilor tehnice și să asigure calitatea serviciilor, ce permite adaptarea întreprinderii la condițiile modificărilor tehnice rapide.
- Factorii competitivității întreprinderilor din sfera energetică sunt: capitalul uman al angajaților, tehnologiile moderne implementate, adaptarea rapidă la schimbările intervenite, implementarea inovațiilor, implementarea tehnologiilor informaționale.

În vederea sporirii competitivității companiilor din sfera energetică, considerăm necesară aplicarea următoarelor măsuri:

1. Retehnologizarea companiilor și optimizarea proceselor de distribuție a energiei electrice;
2. Dezvoltarea capitalului uman și valorificarea potențialului uman al angajaților săi;
3. Implementarea inovațiilor prin anticiparea și adaptarea rapidă la noile schimbări;
4. Implementarea tehnologiilor informaționale în procesul de distribuție a energiei electrice și de deservire a clienților săi.

Bibliografie:

1. ABRUDAN, M. *Managementul resurselor umane*. Cluj Napoca, Editura Dacia, 2005.
2. ANGHEL, I. *Evaluarea capitalului uman. Suport de curs master*. București, Editura ASE, 2010.
3. COLE, G. *Managementul personalului*. București, Editura Codecs, 2000.
4. DEACONU, A.; PODGOREANU, S.; RASCA, L. *Factorul uman și performanțele organizației*. / <http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/carte2.asp?id=370&idb=7>
5. Hotărâre cu privire la aprobarea Normelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție. Nr. 267 din 20.11.2007. Publicat în MO nr. 188/191-695 din 07.12.2007.
6. *Implementarea sistemului de management energetic în instituțiile publice*. Ghid practic. Disponibil: http://www.serviciilocale.md/public/files/publicatii/2015_06_16_Ghid_SME_FINAL_RO.pdf
7. LECA, A.; MUSATESCU, V. *Managementul energiei. Principii, concepte, politici, instrumente*. București, Editura A. G. I. R., 2008. 750 p. **ISBN 978-973-720-190**
8. Lege RM cu privire la energia electrică nr. LP107/2016 din 27.05.2016. <https://rednord.md/doc/actenorma/1%20Lege%20Nr%20107%20din%2027%20mai%202016%20cu%20privire%20la%20energia%20electrica.pdf>
9. MUNTEAN, I. *Eficientizarea sistemului de management energetic la nivelul autorităților publice locale*. Teză de doctor, Chișinău, UTM, 2015. 167 p.
10. Serviciul personal Red-Nord. <https://rednord.md/index.php/ro/aparatul-central/serviciul-personal>

11. SONEA, E.; OSOIAN, C. *Recrutarea, selecția și dezvoltarea profesională a personalului*. Cluj Napoca, Editura Presa Universitară Clujană, 2004.
12. БЕЛИК, В.Д. *Стратегическое управление персоналом на предприятиях энергетической сферы*. Вестник БУКЭП, нр.2, 2014. С. 404-407.
13. ЛАМАКИН, Г.Н. *Основы менеджмента в электроэнергетике. Учебное пособие*. Тверь, Изд. ТГТУ, 2006. 208 с.